

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო CONSTITUTIONAL COURT OF GEORGIA

N 01/733
22/10/2018

733-01-2-201810221523

№2/7/779

ქ. ბათუმი, 2018 წლის 19 ოქტომბერი

კოლეგიის შემადგენლობა:

თეიმურაზ ტულუში - სხდომის თავმჯდომარე;
ირინე იმერლიშვილი - წევრი, მომხსენებელი მოსამართლე;
მანანა კობახიძე - წევრი;
თამაზ ცაბუტაშვილი - წევრი.

სხდომის მდივანი: მანანა ლომთათიძე.

საქმის დასახელება: საქართველოს მოქალაქე დავით მალანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ.

დავის საგანი: საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 271-ე მუხლის მე-2 ნაწილის სიტყვების „გარდა ამ კოდექსის 272-ე მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევებისა“, 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის პირველი წინადადების სიტყვების „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ და მე-2 წინადადების სიტყვების „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“; ამავე ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის სიტყვების „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ და „დ“ ქვეპუნქტის სიტყვების „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ კონსტიტუციურობა საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველ პუნქტთან მიმართებით.

საქმის განხილვის მონაწილენი: მოსარჩელე - დავით მალანია, მოსარჩელე მხარის წარმომადგენელი - გიორგი გოცირიძე; მოპასუხის, საქართველოს პარლამენტის წარმომადგენლები - თინათინ ერქვანია და ქრისტინე კუპრავა.

I

აღწერილობითი ნაწილი

1. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 20 ივნისს კონსტიტუციური სარჩელით (რეგისტრაციის №779) მომართა საქართველოს მოქალაქე დავით მალანიაშვილი. კონსტიტუციური სარჩელი საკონსტიტუციო სასამართლოს მეორე კოლეგიას არსებითად განსახილველად მიღების საკითხის გადასაწყვეტად გადმოეცა 2016 წლის 21 ივნისს. საკონსტიტუციო სასამართლოს მეორე კოლეგიის განმწესრიგებელი სხდომა, ზეპირი მოსმენის გარეშე, გაიმართა 2016 წლის 23 აგვისტოს. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 23 აგვისტოს N2/7/779 საოქმო ჩანაწერით კონსტიტუციური სარჩელი მიღებულ იქნა არსებითად განსახილველად. საკონსტიტუციო სასამართლოს მეორე კოლეგიის არსებითი განხილვის სხდომა, ზეპირი მოსმენით, გაიმართა 2017 წლის პირველ ნოემბერს.

2. №779 კონსტიტუციურ სარჩელში საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოსადმი მიმართვის სამართლებრივ საფუძვლებად მითითებულია: საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტი, 89-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ვ“ ქვეპუნქტი; „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-19 მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტი, 39-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი; „საკონსტიტუციო სამართალწარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-15 და მე-16 მუხლები.

3. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 271-ე მუხლის მე-2 ნაწილი ადგენს, რომ რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს დადგენილება შესაძლოა გასაჩივრდეს სააპელაციო სასამართლოში, გარდა ამავე კოდექსის 272-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევებისა. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის მიხედვით, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეზე შეიძლება გასაჩივრდეს ორგანოს (თანამდებობის პირის) დადგენილება, აგრეთვე ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის ადგილზე განხილვისას მიღებული გადაწყვეტილება, ჯარიმის სახით ადმინისტრაციული სახდელის დადების შესახებ ზემდგომ ორგანოში (ზემდგომ თანამდებობის პირთან) ან რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა; გადაწყვეტილება სხვაგვარი ადმინისტრაციული სახდელის

დადების შესახებ ზემდგომ ორგანოში (ზემდგომ თანამდებობის პირთან), რის შემდეგაც საჩივარი შეიძლება შეტანილ იქნეს რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „გ“ და „დ“ ქვეპუნქტების შესაბამისად, შინაგან საქმეთა ორგანოს (თანამდებობის პირის) დადგენილება ერთი ადმინისტრაციული სახდელის სხვა ადმინისტრაციული სახდელით შეცვლის შესახებ ან საურავის დარიცხვის შესახებ, შესაძლოა გასაჩივრდეს ზემდგომ ორგანოში (ზემდგომი თანამდებობის პირთან) ან რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა.

4. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტი განამტკიცებს პირის უფლებას, საკუთრი უფლებების დასაცავად მიმართოს სასამართლოს.

5. კონსტიტუციური სარჩელის მიხედვით, 2013 წლის 10 ნოემბერს მოსარჩელის მიმართ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 125-ე მუხლის მე-10 ნაწილის შესაბამისად, შედგენილ იქნა ელექტრონული საჯარიმო ქვითარი, რომლის მიხედვით, იგი ცნობილ იქნა ადმინისტრაციულ სამართალდამრღვევად. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საპატრულო პოლიციის დეპარტამენტის იმერეთის მთავარი სამმართველოს 2014 წლის 4 ივლისის დადგენილებით, ძალაში დარჩა მოსარჩელის სამართალდამრღვევად ცნობის ელექტრონული საჯარიმო ქვითარი, რის შემდგომაც სარჩელის ავტორმა საჩივრით მიმართა ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს საჯარიმო ქვითრისა და დადგენილების ბათილად ცნობის მოთხოვნით, რაც არ დაკმაყოფილდა.

6. კონსტიტუციური სარჩელის ავტორის მტკიცებით, სადავო ნორმები სამართალდამრღვევად ცნობილ პირს ართმევს შესაძლებლობას, სააპელაციო წესით გაასაჩივროს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება, რომლითაც მოხდა უფლებამოსილი ორგანოს (თანამდებობის პირის) მიერ ადმინისტრაციული სახდელის დადება. სააპელაციო სასამართლო ვერ იმსჯელებს პირის მიმართ ისეთი სახდელების დაკისრების კანონიერების თაობაზე, როგორებიცაა: ჯარიმა, საგნის სასყიდლით თუ უსასყიდლოდ ჩამორთმევა, სატრანსპორტო საშუალების მართვის უფლების შეჩერება, იარაღის ტარების უფლების ჩამორთმევა, გამასწორებელი სამუშაოები.

7. მოსარჩელე მხარე განმარტავს, რომ სადავო ნორმები არ შეეხება და, შესაბამისად, სადავო არ არის ადმინისტრაციული სახდელის სახით ადმინისტრაციული პატიმრობის გამოყენების სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების საკითხი. იგი სადავოდ არ ხდის არც გაფრთხილების სახით ადმინისტრაციული სახდელის დადების შესახებ მიღებული დადგენილების გასაჩივრების საკითხს, ამასთან, მოსარჩელე მხარის მითითებით, იგი არ არის უფლებამოსილი სუბიექტი, იდავოს იარაღის ტარების უფლების ჩამორთმევის თაობაზე მიღებული დადგენილების გასაჩივრების უფლების არსებობაზე. ამდენად, მოსარჩელე სადავოდ ხდის ჯარიმის, საგნის სასყიდლით ჩამორთმევის, საგნის კონფისკაციის, სატრანსპორტო საშუალების მართვის უფლების შეჩერების და გამასწორებელი სამუშაოების სახით ადმინისტრაციული სახდელის დადების შესახებ მიღებული დადგენილების სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების უფლების შეზღუდვის კონსტიტუციურობას. მოსარჩელის აზრით, საკუთრების, პიროვნების თავისუფალი განვითარებისა და შრომის თავისუფლებაში გაუმართლებლად

ჩარევის თავიდან ასაცილებლად, უნდა არსებობდეს რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს დადგენილების ზემდგომი სასამართლოს მიერ გადახედვის შესაძლებლობა.

8. მოსარჩელე მხარე განმარტავს, რომ ადმინისტრაციული სახდელის დადების შესახებ ორგანოს დადგენილება შესაძლოა გასაჩივრდეს როგორც ზემდგომ ორგანოში, ისე რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, თუმცა ადმინისტრაციულ ორგანოში ჩატარებული ადმინისტრაციული წარმოება ვერ იქნება სასამართლოში საქმისწარმოების ტოლფასი. აღნიშნულის გათვალისწინებით, დადგენილების ზემდგომ ორგანოში გასაჩივრების უფლება (გარკვეულ შემთხვევებში - ვალდებულება), სამართლიანი სასამართლოს უფლების დაცვის თვალსაზრისით, არ ამცირებს საქმის ორი ინსტანციით განხილვის საჭიროებას.

9. მოსარჩელე განმარტავს, რომ სადავო ნორმით, ერთ-ერთი სახდელის ზომა, რომლის გასაჩივრებაც სააპელაციო სასამართლოში იკრძალება, არის ჯარიმა. ჯარიმა, ისევე როგორც სხვა ადმინისტრაციული სანქცია, არ ემსახურება დაზარალებულის კომპენსირებას, არამედ მიმართულია სამართალდამრღვევზე ზემოქმედებისკენ. მოსარჩელის თქმით, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 23-ე მუხლის შესაბამისად, სახდელის მიზანს წარმოადგენს სამართალდამრღვევის რესოციალიზაცია და ახალი სამართალდარღვევის ჩადენის პრევენცია და არა სამართალდარღვევის შედეგად დაზარალებული პირის ჩაყენება იმ მდგომარეობაში, რაშიც ის იმყოფებოდა დარღვევის ჩადენამდე. ხსენებულის გათვალისწინებით, მოსარჩელე მხარე მიიჩნევს, რომ ადმინისტრაციული სახდელები თავისი არსით სისხლისსამართლებრივი ბუნების მქონეა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სადავო ნორმით დადგენილი სააპელაციო გასაჩივრების უფლების აკრძალვის თანაზომიერება მკაცრად უნდა შეფასდეს.

10. მოსარჩელე მიიჩნევს, რომ სადავო ნორმები ემსახურება ღირებულ ლეგიტიმურ მიზანს, კერძოდ, სწრაფი და ეფექტური მართლმსაჯულების განხორციელების უზრუნველყოფას, თუმცა სადავო რეგულაცია ვერ აკმაყოფილებს თანაზომიერების პრინციპის მოთხოვნებს და არ არის დაცული სამართლიანი ბალანსი კერძო და საჯარო ინტერესებს შორის. მოსარჩელე კონსტიტუციის მოთხოვნების შესაბამის მოწესრიგებად განიხილავს ადმინისტრაციული სახდელების სააპელაციო წესით გასაჩივრების უფლების შესაძლებლობის დაშვებას მაშინ, როდესაც დაკისრებული სახდელი აღემატება განსაზღვრულ თანხას. ხოლო საგნის სასყიდლით ჩამორთმევისა და საგნის კონფისკაციის შესახებ ადმინისტრაციული სახდელის დადების შემთხვევაში, მოსარჩელის პოზიციით, იმდენად მნიშვნელოვანია უფლებაში ჩარევის ინტენსივობა, პირს ყოველთვის უნდა გააჩნდეს ამგვარი დადგენილების გასაჩივრების შესაძლებლობა. მოსარჩელის პოზიციით, გასაჩივრების უფლება აუცილებელია ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბების უზრუნველსაყოფად. აღნიშნული უფლების ბლანკეტური შეზღუდვის გამო კი, სადავო ნორმებით ირღვევა საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით განმტკიცებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება.

11. მოპასუხე მხარის მითითებით, აღნიშნული ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად კი გამართლებულია სამართლიანი სასამართლოს უფლების შეზღუდვა.

12. მოპასუხე მხარე მიიჩნევს, რომ საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება არ მოითხოვს საქმის ყველა შემთხვევაში სამი ინსტანციით განხილვის უზრუნველყოფას. მოპასუხის პოზიციით, მართალია, მოცემულ შემთხვევაში ხდება სამართლიანი სასამართლოს უფლებაში ჩარევა, თუმცა სადავო ნორმა ემსახურება სწრაფი და ეფექტური მართლმსაჯულების და პროცესის ეკონომიურობის პრინციპების დაცვას. იგი უთითებს, რომ შეზღუდვა აკმაყოფილებს თანაზომიერების პრინციპის მოთხოვნებს, შესაბამად გამართლებულია კონსტიტუციურსამართლებრივად.

13. მოპასუხე მხარემ განმარტა, რომ ადმინისტრაციული სახდელის დაკისრება ბევრად უფრო მსუბუქი ხასიათის ღონისძიებაა, ვიდრე სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა. შესაბამისად, სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დადგენისაგან განსხვავებით, ადმინისტრაციული სახდელის დაკისრებისას საქმის ერთი ინსტანციით განხილვა სრულად აკმაყოფილებს სამართლიანი სასამართლოს უფლების მოთხოვნებს. მისი პოზიციით, პირის უფლება, გაასაჩივროს მის წინააღმდეგ გამოტანილი დადგენილება ზემდგომ ორგანოში ან რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, წარმოადგენს უფლების შესაძლო დარღვევის აღმოფხვრის ეფექტურ საშუალებას. შესაბამისად, სადავო ნორმები არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით განმტკიცებულ სამართლიანი სასამართლოს უფლებას.

II

სამოტივაციო ნაწილი

1. №779 კონსტიტუციურ სარჩელში სადავოდ არის გამხდარი საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 271-ე მუხლის მე-2 ნაწილის სიტყვების „გარდა ამ კოდექსის 272-ე მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევებისა“ და 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“, „გ“ და „დ“ ქვეპუნქტების სიტყვების „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ კონსტიტუციურობა. მოსარჩელე მხარის განმარტებით, სადავო ნორმები ზღუდავს პირის უფლებას, სააპელაციო სასამართლოში იდავოს ზოგიერთ ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევაზე მიღებულ გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით, რითაც ირღვევა საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტი. აღნიშნულიდან გამომდინარე, უფლების შეზღუდვის იდენტიფიცირებისათვის უნდა დადგინდეს, რამდენად ზღუდავს სადავო ნორმები პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობას და პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება რამდენად არის დაცული საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით.

სადავო ნორმების შინაარსი

2. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის პირველი და მე-2 წინადადება ადგენს, რომ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმეზე შეიძლება გასაჩივრდეს „ორგანოს (თანამდებობის პირის) დადგენილება, აგრეთვე ამ კოდექსის 234¹ მუხლით

განსაზღვრული წესით ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის ადგილზე განხილვისას მიღებული გადაწყვეტილება ჯარიმის სახით ადმინისტრაციული სახდელის დადების შესახებ, – ზემდგომ ორგანოში (ზემდგომ თანამდებობის პირთან) ან რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა; გადაწყვეტილება სხვაგვარი ადმინისტრაციული სახდელის დადების შესახებ, – ზემდგომ ორგანოში (ზემდგომ თანამდებობის პირთან), რის შემდეგაც საჩივარი შეიძლება შეტანილ იქნეს რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“; ამავე ნაწილის „გ“ და „დ“ ქვეპუნქტების მიხედვით, აგრეთვე გასაჩივრდება „შინაგან საქმეთა ორგანოს (თანამდებობის პირის) დადგენილება ერთი ადმინისტრაციული სახდელის სხვა ადმინისტრაციული სახდელით შეცვლის შესახებ, – ზემდგომ ორგანოში (ზემდგომ თანამდებობის პირთან) ან რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“. „შინაგან საქმეთა ორგანოს (თანამდებობის პირის) დადგენილება საურავის დარიცხვის შესახებ, – ზემდგომ ორგანოში (ზემდგომ თანამდებობის პირთან) ან რაიონის (ქალაქის) სასამართლოში, რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“. მოსარჩელე მხარის მიერ სადავოდ გამხდარი საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის სიტყვები რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს გადაწყვეტილებას აცხადებს საბოლოო გადაწყვეტილებად, შესაბამისად, ზღუდავს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობას.

3. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 271-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, „რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს დადგენილება, გარდა ამ კოდექსის 272-ე მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევებისა, მხარეებმა შეიძლება ამავე კოდექსის 273-ე მუხლით დადგენილ ვადაში გასაჩივრონ სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა პალატაში. საჩივარი შეტანილი უნდა იქნეს იმ სასამართლოში, რომელმაც მიიღო დადგენილება“. ხსენებული ნორმა ადგენს რაიონული (საქალაქო) სასამართლოს მიერ მიღებული დადგენილების სააპელაციო სასამართლოს ადმინისტრაციულ საქმეთა კოლეგიაში გასაჩივრების ზოგად წესს და მიუთითებს საგამონაკლისო შემთხვევაზე, კერძოდ, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლით გათვალისწინებულ გარემოებებზე, რა დროსაც ნორმით გათვალისწინებული გასაჩივრების წესი არ მოქმედებს. სადავო სიტყვების ერთადერთი ფუნქცია კი იმის დეკლარირებაა, რომ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 271-ე მუხლი არ ვრცელდება 272-ე მუხლით გათვალისწინებულ შემთხვევებზე.

4. საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკიდან გამომდინარე, კანონის აღმჭურველი წესის ამა თუ იმ სამართლებრივ ურთიერთობაზე გაუვრცელებლობა, თავისთავად, უფლების შეზღუდვას არ იწვევს (იხ. საქართველოს საკონსტიტუციოს სასამართლოს 2015 წლის 31 ივლისის N2/11/654 განჩინება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ოლეგ ლაცაბიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-2,5). მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელე არაკონსტიტუციურად მიიჩნევს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების შეზღუდვას, შესაბამისად, მისი პრობლემა გამომდინარეობს ნორმებიდან, რომლებიც ამ გადაწყვეტილებების საბოლოობას განაპირობებს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მოსარჩელის მიერ იდენტიფიცირებული პრობლემის მარეგულირებელი

წესი მოცემულია საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლში. მისი უფლების შეზღუდვას სწორედ ეს ნორმა განაპირობებს და არა სადავო ურთიერთობაზე საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 271-ე მუხლის გაუვრცელებლობა (იხ.: საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 17 ივნისის №3/4/768,769 საოქმო ჩანაწერი საქმეზე „საქართველოს პარლამენტის წევრთა ჯგუფი (დავით ბაქრაძე, სერგო რატიანი, როლანდ ახალაია, ლევან ბეჟაშვილი და სხვები, სულ 38 დეპუტატი) და საქართველოს მოქალაქეები: ერასტი ჯაკობია და კარინე შახპარონიანი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II,11-13).

5. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების აკრძალვა დადგენილია საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის სადავო სიტყვებით და არა 271-ე მუხლით. შესაბამისად, მოსარჩელის მიერ მითითებული შეზღუდვის კონსტიტუციურობის საკითხი უნდა შეაფასოს საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის სადავო სიტყვების არაკონსტიტუციურად ცნობის მოთხოვნის ნაწილში.

სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლების შეზღუდვა

6. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, „ყოველ ადამიანს უფლება აქვს თავის უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს“. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს დამკვიდრებული პრაქტიკის მიხედვით, სამართლიანი სასამართლოს უფლება ინსტრუმენტული ხასიათისაა, მისი მიზანი ადამიანის უფლებების და კანონიერი ინტერესების სასამართლოს გზით ეფექტური დაცვის შესაძლებლობის უზრუნველყოფაა. „ამა თუ იმ უფლებით სრულად სარგებლობის უზრუნველყოფის უმნიშვნელოვანესი გარანტია ზუსტად მისი სასამართლოში დაცვის შესაძლებლობაა. თუკი არ იქნება უფლების დარღვევის თავიდან აცილების ან დარღვეული უფლების აღდგენის შესაძლებლობა, სამართლებრივი ბერკეტი, თავად უფლებით სარგებლობა დადგება კითხვის ნიშნის ქვეშ. შესაბამისად, უფლება-თავისუფლებების დასაცავად სასამართლოსადმი მიმართვის აკრძალვა ან არათანაზომიერი შეზღუდვა არღვევს არა მხოლოდ სამართლიანი სასამართლოს უფლებას, არამედ, იმავდროულად, შეიცავს საფრთხეს თავად იმ უფლების უგულებელყოფისა, რომლის დასაცავადაც სასამართლოსადმი მიმართვაა აკრძალული (შეზღუდული)“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2010 წლის 28 ივნისის №1/466 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-14).

7. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „კონსტიტუციით აღიარებული სამართლიანი სასამართლოს უფლება არსებობს სწორედ კონსტიტუციით დამკვიდრებულ ინსტიტუციურ სისტემაში. კერძოდ, უფლება სამართლიან სასამართლოზე არ არის აბსტრაქტული და მოიაზრებს უფლების დაცვის შესაძლებლობას კონსტიტუციის ინსტიტუციური სისტემით განსაზღვრული სასამართლო ხელისუფლების ორგანოების მეშვეობით, კონსტიტუციაში მოცემული

ინსტიტუციური მოთხოვნების გათვალისწინებით“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 29 დეკემბრის №3/5/768,790,792 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს პარლამენტის წევრთა ჯგუფი (დავით ბაქრაძე, სერგო რატიანი, როლანდ ახალაია, ლევან ბეჟაშვილი და სხვები, სულ 38 დეპუტატი), საქართველოს მოქალაქეები – ერასტი ჯაკობია და კარინე შახპარონიანი, საქართველოს მოქალაქეები – ნინო კოტიშაძე, ანი დოლიძე, ელენე სამადბეგიშვილი და სხვები, აგრეთვე, საქართველოს პარლამენტის წევრთა ჯგუფი (ლევან ბეჟაშვილი, გიორგი ღვინიაშვილი, ირმა ნადირაშვილი, პეტრე ცისკარიშვილი და სხვები, სულ 38 დეპუტატი) საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-68). საქართველოს კონსტიტუციის 82-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, „სასამართლო ხელისუფლება ხორციელდება საკონსტიტუციო კონტროლის, მართლმსაჯულების და კანონით დადგენილი სხვა ფორმების მეშვეობით“. ამასთან, ძირითადი კანონის 83-ე მუხლის მე-2 პუნქტის მიხედვით, „მართლმსაჯულებას ახორციელებენ საერთო სასამართლოები. მათი სისტემა დადგენილია ორგანული კანონით“. საქართველოს კონსტიტუციის ციტირებული ნორმებიდან ცხადია, რომ კონსტიტუცია საერთო სასამართლოებს მოიაზრებს მართლმსაჯულების განმახორციელებელ ინსტიტუციურ სისტემად. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტი იცავს საერთო სასამართლოების სისტემის თითოეულ რგოლზე წვდომის შესაძლებლობას, მათ შორის პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლებას.

8. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის თანახმად, „საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტი მოიცავს არა მარტო პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ საქმის განხილვას, არამედ ზემდგომ ინსტანციებში საჩივრის შეტანის უფლებასაც“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2005 წლის 17 მარტის N2/3/286 გადაწყვეტილება საქმეზე „მოქალაქე ოლეგ სვინტრაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“). „კონსტიტუციის 42-ე მუხლი პირს აღჭურავს გარანტიით, რომ გაასაჩივროს პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება და ამ გზით იცავს მას დაუსაბუთებელი და უკანონო სასამართლო გადაწყვეტილებების შედეგად უფლების დარღვევისაგან“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 24 დეკემბრის №3/3/601 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს უზენაესი სასამართლოს კონსტიტუციური წარდგინება საქართველოს 1998 წლის 20 თებერვლის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 546-ე მუხლის და ამავე კოდექსის 518-ე მუხლის პირველი ნაწილის კონსტიტუციურობის თაობაზე“, II-7).

9. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ზემოთ ხსენებული პრაქტიკა და საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისი ნორმები ცხადყოფს, რომ სამართლიანი სასამართლოს უფლება მოიცავს უფლების დაცვის შესაძლებლობას საქართველოს კონსტიტუციით აღიარებული მართლმსაჯულების ინსტიტუციური გარანტიების, საერთო სასამართლოს სისტემის მეშვეობით. აღნიშნული, მათ შორის, გულისხმობს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების გასაჩივრებას საერთო სასამართლოთა სისტემაში, ხოლო სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების გასაჩივრებას ამავე სისტემის ზემდგომ ინსტანციაში. ამდენად, უდავოა, რომ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე

მუხლის სადავო სიტყვები, რომლებიც პირველი ინსტანციის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას აცხადებს საბოლოოდ, იმავდროულად, ზღუდავს საქართველოს კონსტიტუციით 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით დაცულ უფლებას.

10. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის თანახმად, თანამედროვე დემოკრატიულ და სამართლებრივ სახელმწიფოში სამართლიანი სასამართლოს უფლებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა გააჩნია, თუმცა ხსენებულის მიუხედავად, იგი არ არის აბსოლუტური ხასიათის. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით დაცული უფლება შეიძლება შეიზღუდოს დემოკრატიულ საზოგადოებაში არსებული ლეგიტიმური მიზნების მისაღწევად. ამასთანავე, სამართლიან სასამართლოზე უფლების შეზღუდვისას კანონმდებელმა უნდა დაიცვას გონივრული ბალანსი შეზღუდვის გამოყენებულ საშუალებებსა და კანონიერ მიზანს შორის (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2004 წლის 21 დეკემბრის N2/6/264 გადაწყვეტილება საქმეზე „შპს „უნისერვისის“ კონსტიტუციური სარჩელი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2005 წლის 17 მარტის N2/3/286 გადაწყვეტილება საქმეზე „მოქალაქე ოლეგ სვინტრაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 27 თებერვლის N2/2/558 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ილია ჭანტურაია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“). ანალოგიურად, სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობაც არ არის ხსენებული უფლების აბსოლუტურად დაცული კომპონენტი და დასაშვებია, შეიზღუდოს ლეგიტიმური საჯარო მიზნების მისაღწევად თანაზომიერი საშუალებების გამოყენებით.

11. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სადავო ნორმების კონსტიტუციურობა თანაზომიერების პრინციპის ფარგლებში უნდა შეფასდეს. „თანაზომიერების პრინციპის მოთხოვნაა, რომ უფლების მზღუდავი საკანონმდებლო რეგულირება უნდა წარმოადგენდეს ღირებული საჯარო (ლეგიტიმური) მიზნის მიღწევის გამოსაღებ და აუცილებელ საშუალებას. ამავე დროს, უფლების შეზღუდვის ინტენსივობა მისაღწევი საჯარო მიზნის პროპორციული, მისი თანაზომიერი უნდა იყოს. დაუშვებელია ლეგიტიმური მიზნის მიღწევა განხორციელდეს ადამიანის უფლების მომეტებული შეზღუდვის ხარჯზე“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ივნისის №3/1/512 გადაწყვეტილება საქმეზე „დანის მოქალაქე ჰეიკე ქრონქესტი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-60).

სადავო ნორმებით გათვალისწინებული შეზღუდვის ლეგიტიმური მიზნები და შეზღუდვის თანაზომიერება

12. საქართველოს პარლამენტმა სადავო ნორმების ლეგიტიმურ მიზნებად დაასახელა სწრაფი, ეფექტიანი მართლმსაჯულების განხორციელება. კონსტიტუციური სარჩელის არსებითი განხილვის სხდომაზე ასევე გამოიკვეთა, რომ სადავო ნორმის მიზნად მოპასუხე მხარე ასევე განიხილავს პროცესის ეკონომიურობის უზრუნველყოფას და სასამართლო სისტემის გადატვირთვისგან დაცვას.

13. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტით დაცული სამართლიანი სასამართლოს უფლება მოითხოვს იმგვარი სამართლებრივი სისტემის

ჩამოყალიბებას, რომელიც უზრუნველყოფს პირის უფლებებისა და ინტერესების სწრაფად და ეფექტურად დაცვას. „სასამართლო დაცვა ეფექტიანია, თუ პასუხობს სწრაფი/დროული, სამართლიანი და ეფექტიანი მართლმსაჯულების მოთხოვნებს. სამართლიანი სასამართლოს ძირითადი უფლებიდან გამომდინარე, სასამართლო გადაწყვეტილება მიღებული უნდა იქნეს გონივრულად მისაღებ ვადებში, გაუმართლებელი დაყოვნების გარეშე, ვინაიდან მართლმსაჯულების გაუმართლებელი დაყოვნება ძირს უთხრის მისდამი საზოგადოების ნდობას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 24 დეკემბრის N3/2/577 გადაწყვეტილება საქმეზე „ა(ა)იპ „ადამიანის უფლებების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრი (EMC)“ და საქართველოს მოქალაქე ვახუშტი მენაბდე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-7).

14. სწრაფი და ეფექტური მართლმსაჯულება წარმოადგენს სამართლიანი სასამართლოს უფლების უფლებრივ კომპონენტებს. მათი მოთხოვნაა, რომ სასამართლომ საქმე განიხილოს გონივრულ ვადაში და, იმავდროულად, სასამართლოს გააჩნდეს ბერკეტები, რომლებიც უზრუნველყოფს უფლების ეფექტურად დაცვის შესაძლებლობას. ბუნებრივია, გასაჩივრების უფლების შეზღუდვა ამცირებს საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების დროს, თუმცა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს საქართველოს პარლამენტის მოსაზრებას, რომ სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება თავად გასაჩივრების მსურველი პირისათვის სწრაფი მართლმსაჯულების უზრუნველყოფის მიზნით შეიძლება შეიზღუდოს. „გაუმართლებელია პირის სამართლიანი სასამართლოს უფლების შეზღუდვა მისივე ინტერესებზე მითითებით. როდესაც საქმის განხილვის სწრაფად დასრულება თავად პირის ინტერესებშია, შეუძლებელია, პირს გააჩნდეს საქმის ხელოვნურად გახანგრძლივების მოტივაცია. პირიქით, ასეთ შემთხვევაში იგი თავად უკეთ გადაწყვეტს, მის რომელ ინტერესს მიაჩნის უპირატესობა და რა მოცულობით ისარგებლოს სამართლიანი სასამართლოს უფლებრივი გარანტიებით“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 28 დეკემბრის №2/8/734 გადაწყვეტილება საქმეზე „ააიპ „ფრემა“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-20). მოსარჩელის გასაჩივრების უფლების შეზღუდვა და მის მიერ ჩადენილი სამართალდარღვევისათვის პასუხისმგებლობის სწრაფად დაკისრება ვერ იქნება განხილული როგორც სწრაფი მართლმსაჯულების უფლებიდან გამომდინარე მოთხოვნა. მოსარჩელისათვის გასაჩივრების უფლების მინიჭება მის მიერ სწრაფი და ეფექტური მართლმსაჯულების მიღებას ვერ შეაფერხებს. ამავე დროს, სადავო ნორმით მოწესრიგებული ურთიერთობის მეორე მხარე (სახელმწიფო) სამართლიანი სასამართლოს (მათ შორის სწრაფი და ეფექტური მართლმსაჯულების) უფლების სუბიექტს საერთოდ არ წარმოადგენს, შესაბამისად, მოპასუხე მხარე ვერ მიუთითებს ადმინისტრაციული დავის „მეორე მხარის“ სწრაფი და ეფექტური მართლმსაჯულების უფლების დაცვის საჭიროებაზე. ამდენად, განსახილველ შემთხვევაში, სწრაფი და ეფექტური მართლმსაჯულების უზრუნველყოფის ლეგიტიმური მიზანი ვერ გამოდგება სადავო ნორმებით გათვალისწინებული შეზღუდვის კონსტიტუციურობის სამტკიცებლად.

15. როგორც ზემოთ აღინიშნა, საქართველოს პარლამენტმა სადავო ნორმების ლეგიტიმურ მიზნად ასევე დაასახელა პროცესის ეკონომიურობის უზრუნველყოფა და სასამართლოს გადატვირთვისგან დაცვა.

16. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „პროცესის ეკონომიურობა და სასამართლოს ხელოვნური გადატვირთვის თავიდან აცილება უმნიშვნელოვანესია მართლმსაჯულების ხარისხის უზრუნველყოფისთვის“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 23 მაისის №3/1/574 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გიორგი უგულავა საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-69). აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლო გადატვირთვისგან დაცვა ნამდვილად წარმოადგენს ღირებულ ლეგიტიმურ მიზანს, რომლის მისაღწევად დასაშვებია სამართლიანი სასამართლოს უფლების შეზღუდვა თანაზომიერების პრინციპის მოთხოვნათა განუხრელი დაცვით.

გამოსადეგობა და აუცილებლობა

17. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს დამკვიდრებული პრაქტიკით, იმისთვის, რომ სადავო ნორმით განსაზღვრული შეზღუდვა თანაზომიერების პრინციპთან შესაბამისად ჩაითვალოს, იგი უნდა აკმაყოფილებდეს გამოსადეგობის და აუცილებლობის კრიტერიუმებს. კერძოდ, ღონისძიების გამოსადეგობაზე მსჯელობისას „საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა დაადგინოს, რამდენად არსებობს ლოგიკური კავშირი საქართველოს პარლამენტის მიერ დასახელებულ ლეგიტიმურ მიზანსა და სადავო ნორმებით დადგენილ უფლების შეზღუდვის ფორმას შორის – რამდენად იძლევა სადავო ნორმები დასახელებული ლეგიტიმური მიზნის მიღწევის შესაძლებლობას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 17 მაისის N3/3/600 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე კახა კუკავა საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-48). იმავდროულად, გამოსადეგობასთან ერთად შემზღუდველი ღონისძიება უნდა წარმოადგენდეს შეზღუდვის აუცილებელ (ყველაზე ნაკლებად მზღუდველ) საშუალებას. უფრო კონკრეტულად, „საშუალების აუცილებლობას ობიექტური გარემოებები იწვევს და მას სხვა ალტერნატივა არ გააჩნია. საშუალებისადმი ასეთი მიდგომა გამორიცხავს შეზღუდვის ხელოვნურობას. აუცილებლობით გამოწვეული შეზღუდვა აუცილებელი საშუალების გამოყენებით გამართლდება. მხოლოდ ასეთი შეზღუდვა შეიძლება პასუხობდეს პრაქტიკული გონიერების მოთხოვნებს და სუბიექტის მზაობას, უფლების შეზღუდვა მიიჩნიოს, როგორც გარდაუვალი აუცილებლობა“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2008 წლის 19 დეკემბრის N1/2/411 გადაწყვეტილება საქმეზე „შპს „რუსენერგოსერვისი“, შპს „პატარა კახი“, სს „გორგოტა“, გივი აბალაკის ინდივიდუალური საწარმო „ფერმერი“ და შპს „ენერგია“ საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროს წინააღმდეგ“, II-30).

18. სადავო ნორმები სრულად კრძალავს გარკვეულ ადმინისტრაციულ სახედლებთან დაკავშირებით მიღებული დადგენილების სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობას. ამგვარი რეგულირება, ცხადია, ამცირებს სააპელაციო სასამართლოს მიერ განსახილველ საქმეთა რაოდენობას და ხელს უწყობს სასამართლოს განტვირთვას. განსახილველ საქმეთა შემცირებით, მართლმსაჯულების განხორციელება

მოითხოვს ნაკლებ დროს, აგრეთვე ნაკლებ ადამიანურ თუ მატერიალურ რესურს. იმავდროულად, არ იკვეთება უფლების ნაკლებად მზლუდავი რომელიმე ალტერნატიული სამართლებრივი მექანიზმი, რომელიც იმავე ეფექტურობით უზრუნველყოფდა სასამართლოს განტვირთვას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო მიჩნევს, რომ სადავო რეგულირება აკმაყოფილებს გამოსადეგობისა და აუცილებლობის მოთხოვნებს.

პროპორციულობა ვიწრო გაგებით

19. ვინაიდან სადავო ნორმა შეესაბამება გამოსადეგობისა და აუცილებლობის მოთხოვნებს, საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა შეამოწმოს შეზღუდვის პროპორციულობა ვიწრო გაგებით. თანაზომიერების ტესტის ხსენებული კომპონენტი მოითხოვს, რომ „უფლების შეზღუდვისას კანონმდებელმა დაადგინოს სამართლიანი ბალანსი შეზღუდულ და დაცულ ინტერესებს შორის“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 17 ოქტომბრის №3/4/550 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ნოდარ დვალი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-43). განსახილველ შემთხვევაში ერთმანეთს უპირისპირდება პირის უფლება, სააპელაციო სასამართლოში გაასაჩივროს სასამართლოს გადაწყვეტილება და სასამართლოს სისტემის გადატვირთვისგან დაცვის ლეგიტიმური ინტერესი. დაპირისპირებულ სიკეთეთა შორის სამართლიანი ბალანსის დადგენა, უპირველესად, მოითხოვს, სამართლიანი სასამართლოს ხსენებული უფლებრივი კომპონენტის (სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლების) დანიშნულების ჯეროვან ანალიზს.

20. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „...გასაჩივრების უფლება ასრულებს პრევენციულ ფუნქციას და, ერთი მხრივ, წარმოადგენს მოსამართლის მხრიდან თვითნებობის თავიდან აცილების მექანიზმს და მოსამართლეს უბიძგებს, თავიდან აიცილოს შესაძლო შეცდომები, ხოლო, მეორე მხრივ, ქმნის დაშვებული შეცდომების გამოსწორების შესაძლებლობას. ამასთანავე, გასაჩივრების უფლების სრულყოფილი რეალიზაცია ხელს უწყობს ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბებას და მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სამართლებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 27 თებერვლის №2/2/558 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ილია ჭანტურაია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-55). აღნიშნულიდან გამომდინარე, გასაჩივრების უფლების არსებობას უმთავრესად ორი მიზანი გააჩნია: ქვედა ინსტანციის მიერ დაშვებული შეცდომების გამოსწორება და კანონის განმარტების და გამოყენების ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის დამკვიდრება. ამავე დროს, ხსენებული ინტერესები ყოველ კონკრეტულ შემთხვევასთან მიმართებით სხვადასხვა ხარისხის შეიძლება იყოს. მაგალითად, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ უკვე დადგენილია, რომ გასაჩივრების ინტერესი შედარებით დაბალია იმ შემთხვევაში, როდესაც გადაწყვეტილებას პირველი ინსტანციით იღებს საქართველოს უზენაესი სასამართლო (იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 21 ივლისის №2/1/598 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ნუგზარ კანდელაკი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II, 49-57). ამდენად, სასამართლომ უნდა

შეამოწმოს, სადავო ნორმებით გათვალისწინებულ შეთხვევებში რამდენად მომეტებულად არსებობს გასაჩივრების საჭიროება და ხსენებული უფლების შეზღუდვის შედეგად შელახული მოსარჩელის ინტერესი რამდენად აღემატება სადავო ნორმით დაცულ სიკეთებს.

21. ვინაიდან სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება უმთავრესად ორი სამართლებრივი სიკეთის დაცვას ემსახურება (ქვედა ინსტანციის სასამართლოს მიერ დაშვებული შეცდომების გამოსწორების შედეგად საქმის სწორად, უშეცდომოდ გადაწყვეტასა და კანონის განმარტებისა და გამოყენების ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბებას), საკონსტიტუციო სასამართლო დადგენილი შეზღუდვის პროპორციულობას თითოეულ მათგანთან მიმართებით ცალ-ცალკე შეაფასებს.

სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება დაშვებული შეცდომების გასწორების მიზნით

22. მართლმსაჯულების განხორციელებისას პრაქტიკულად შეუძლებელია საქმის არასწორად გადაწყვეტის, შეცდომის დაშვების რისკის აბსოლუტურად გამორიცხვა. გასაჩივრების უფლება ამცირებს შეცდომის დაშვების რისკს და, იმავდროულად, ზრდის პირის განცდას, რომ მისი საქმე გადაწყდა სამართლიანად. აღსანიშნავია, რომ №779 კონსტიტუციური სარჩელი არ შეხება შემთხვევას, როდესაც პირის მიმართ სანქციის გამომყენებელი ორგანოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და მისი გადახედვის სასამართლო მექანიზმები არ არსებობს. აღნიშნული მნიშვნელოვნად განასხვავებს №779 კონსტიტუციურ სარჩელში შესაფასებელ მოცემულობას, მაგალითად, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2005 წლის 17 მარტის №2/3/286 (საქართველოს მოქალაქე ოლეგ სვინტრაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ), 2006 წლის 15 დეკემბრის №1/3/393/397 (საქართველოს მოქალაქეები ვახტანგ მასურაშვილი და ონისე მეზონია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ) და 2014 წლის 27 თებერვლის №2/2/558 (საქართველოს მოქალაქე ილია ჭანტურაია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ) გადაწყვეტილებებში განხილული შემთხვევებისაგან. ხსენებულ საქმეებზე საკონსტიტუციო სასამართლომ იმსჯელა ვითარებაზე, რომლის ფარგლებშიც პირისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებდა სასამართლო, რომელიც არ საჩივრდებოდა. ამ პირობებში პირს წართმეული ჰქონდა მისი სანქცირების შესახებ გადაწყვეტილების ერთჯერადად გადასინჯვის შესაძლებლობა.

23. №779 კონსტიტუციური სარჩელით სადავოდ გამხდარი ნორმები შეეხება ისეთ შემთხვევებს, როდესაც სამართალდარღვევის ჩადენის თაობაზე გადაწყვეტილებას იღებს ადმინისტრაციული ორგანო, რაც საჩივრდება სასამართლოში. კერძოდ, მოსარჩელეს აქვს შესაძლებლობა, სასამართლოში გაასაჩივროს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული უფლების მზღუდავი სამართლებრივი აქტი და მოითხოვოს ამ აქტის კანონიერების გადამოწმება მიუკერძოებელი ორგანოს მიერ. მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელისათვის პრობლემურია ის გარემოება, რომ მას არ აქვს მისი პასუხისმგებლობის დამდგენი აქტის ორი ინსტანციის სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობა.

24. სასამართლოს გადატვირთულობა მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს, რომელიც, ერთი მხრივ, იწვევს საქმეების განხილვის დაგვიანებას, ხოლო, მეორე მხრივ, ხელს უშლის სასამართლოს საქმეთა სრულყოფილად გამოკვლევაში. ამდენად, სასამართლოს გადატვირთულობის პრევენცია პირდაპირ კავშირშია მართლმსაჯულების გამართულ ფუნქციონირებასთან. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ბუნებრივია, რომ ყველა საქმეზე სააპელაციო სასამართლოსათვის მიმართვის უფლების დადგენა მნიშვნელოვნად გააუარესებს ზემდგომი სასამართლოების საქმიანობის ეფექტურობას. შესაბამისად, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება, ყველა შემთხვევაში, თავისთავად ვერ გადაწონის სასამართლოს გადატვირთვისგან დაცვის უმნიშვნელოვანეს ინტერესს. ამდენად, კანონმდებელი უფლებამოსილია, შეზღუდოს ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილების ორ ინსტანციაში გასაჩივრების უფლება, მხოლოდ მაშინ, თუ პირს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გადამოწმების განსაკუთრებული ინტერესი არ გააჩნია.

25. პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების, ისევე როგორც ზოგადად სამართლიანი სასამართლოს უფლების, მიზანია, უზრუნველყოს პირის ამა თუ იმ უფლების დაცვა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, პირის ინტერესი, გასაჩივროს სასამართლოს გადაწყვეტილება, პირდაპირ არის დამოკიდებული სასამართლოს გადაწყვეტილებით შეზღუდული უფლების ინტენსივობაზე. რაც უფრო ინტენსიურია პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებიდან მომდინარე უფლების შეზღუდვა, მით უფრო მაღალია ხსენებული გადაწყვეტილების სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების ინტერესი. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა შეაფასოს სადავო ნორმით რეგულირებული შემთხვევები რამდენად შეეხება უფლების იმდენად ინტენსიურ შეზღუდვას, რომლის პირობებშიც აუცილებელია პირისათვის ორი ინსტანციის სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობის მინიჭება.

26. კონსტიტუციურ სარჩელში სადავოდ გამხდარი ნორმები განსაზღვრავს საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის საფუძველზე პირის სამართალდამრღვევად ცნობის შესახებ გადაწყვეტილების გასაჩივრების წესს. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის პირველი მუხლის პირველი წინადადება ამ კოდექსის ამოცანებად ასახელებს საკუთრების, მოქალაქეთა სოციალურ-ეკონომიკური, პოლიტიკური და პირადი უფლებებისა და თავისუფლებების, აგრეთვე საწარმოთა, დაწესებულებათა, ორგანიზაციათა უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების, მმართველობის დადგენილი წესის, სახელმწიფო და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვას, სამართალდარღვევათა თავიდან აცილების უზრუნველყოფას, მოქალაქეთა აღზრდას საქართველოს კონსტიტუციის, საქართველოს კანონების ზუსტი და განუხრელი დაცვის, სხვა მოქალაქეთა უფლებების, პატივისა და ღირსების, საერთო ცხოვრების წესების პატივისცემის, დაკისრებულ მოვალეობათა შესრულების სულისკვეთებით. ამავე მუხლის მე-2 წინადადება დასახელებული მიზნების მიღწევის საშუალებად ასახელებს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა დადგენას და შესაბამისი სახდელის დაკისრებას.

27. აშკარაა, რომ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი წარმოადგენს საზოგადოებრივი წესრიგის დასაცავად არსებული რეპრესიული მექანიზმების ერთობლიობას, რომლის უფლების შემზღუდავი ბუნება უმთავრესად

სამართალდარღვევის საპასუხოდ გაწერილ სანქციებში ვლინდება, თუმცა ამით არ ამოიწურება. ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის შემადგენლობის განსაზღვრა გულისხმობს შესაბამისი ქმედების შეუთავსებლობის აღიარებას საზოგადოებაში დამკვიდრებულ მართლწესრიგის მოთხოვნებთან. სხვაგვარად, ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა, დანაშაულის მსგავსად, წარმოადგენს სამართლებრივად გასაკიცხ ქმედებას, რასაც მოჰყვება საჯარო სამართლებრივი პასუხისმგებლობა, როგორც სახელმწიფოს საპასუხო მოქმედება. „პირის ბრალეულად ცნობა სასამართლოს მიერ ნიშნავს მის გაკიცხვას იმისთვის, რომ დაარღვია კანონი და მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენის არჩევანი გააკეთა. პირის ბრალეულობა ამგვარი გაგებით, წარმოადგენს საფუძველს პირის დამნაშავედ ცნობისთვის და სასჯელის დაკისრებისთვის. პირის გასამართლების არსი მდგომარეობს არა მხოლოდ სასჯელის დაკისრებაში, არამედ, უპირველეს ყოვლისა, სასამართლოს მეშვეობით პირის გაკიცხვაში მის მიერ ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენისთვის. დასკვნა პირის დამნაშავეობის შესახებ და მით უფრო სასჯელის დანიშვნა, რომელშიც ვლინდება, რას იმსახურებს სამართალდამრღვევი პირი სასამართლოს შეფასებით, გარდაუვლად შეიცავს გაკიცხვის ელემენტს. სისხლისსამართლებრივი წარმოების კონტექსტში პირის დამნაშავედ ცნობა და ნაგულისხმევი გაკიცხვა, თავის მხრივ, ახდენს გავლენას შესაბამისი პირის რეპუტაციაზე და ამ პირის აღქმაზე საზოგადოების სხვა წევრების მიერ“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 13 აპრილის №3/1/633,634 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს უზენაესი სასამართლოს კონსტიტუციური წარდგინება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 269-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის კონსტიტუციურობის თაობაზე და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს კონსტიტუციური წარდგინება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 306-ე მუხლის მე-4 ნაწილის და 269-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის კონსტიტუციურობის თაობაზე“, II-30).

28. ზოგადად, ქმედების სამართალდარღვევად მიჩნევა კანონმდებლის ექსკლუზიურ კომპეტენციას წარმოადგენს. ამავე დროს, დიდია მისი მიხედულების ფარგლები ამა თუ იმ ქმედების საზოგადოებრივი საშიშროების განსაზღვრისას. კონსტიტუციური კონტროლის ფარგლებში რთული, ხშირ შემთხვევაში კი შეუძლებელია სამართალდარღვევის შინაარსიდან გამომდინარე, ზუსტად განისაზღვროს მათი სიმძიმის ხარისხი. ასევე შეუძლებელია, სამართალდარღვევების მათი სიმძიმის მიხედვით ზუსტი რანგირება. ქმედების სამართალდარღვევად განსაზღვრა ნაკარნახევი საზოგადოებაში ამა თუ იმ ქცევის კორექციის საჭიროებით. შესაბამისად, საზოგადოების განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე ჩადენილი ქმედების სიხშირის თუ სხვა ფაქტორების გათვალისწინებით, შესაძლებელია, ესა თუ ის ქმედება წარმოადგენდეს მძიმე სამართალდარღვევას, სხვა პირობებში კი მისი დევნა ნაკლებად რელევანტური იყოს. შესაბამისად, კანონმდებელი განსაზღვრავს ქმედების საშიშროების ხარისხს და ადგენს შესაბამის სანქციებს. ამავე დროს, არსებობს პრეზუმფცია იმისა, რომ ამა თუ იმ ქმედებისათვის გათვალისწინებული სანქციის მოცულობა მიუთითებს მისი საზოგადოებრივი საშიშროების და გასაკიცხაობის ხარისხზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სადავო სამართალურთიერთობის მიზნებისათვის სამართალდარღვევის სიმძიმე უნდა განისაზღვროს შესაბამისი ქმედებისთვის დადგენილი პასუხისმგებლობის

ზომით. კერძოდ, პასუხისმგებლობის სიმკაცრე პირდაპირ არის დაკავშირებული ქმედების უმართლობის, გასაკიცხაობის ხარისხთან და საწინააღმდეგოს დადასტურებამდე ივარაუდება, რომ პასუხისმგებლობის ზომა არის ჩადენილი მართლსაწინააღმდეგო ქმედების პროპორციული.

29. ამდენად, განსახილველ შემთხვევაში პირის გასაჩივრების ინტერესს განაპირობებს სავარაუდოდ ჩადენილი სამართალდარღვევის სიმძიმე, რომელიც, თავის მხრივ, ამ სამართალდარღვევისთვის გათვალისწინებული სანქციით განისაზღვრება. როგორც ზემოთ აღინიშნა, სამართალდამრღვევად ცნობის შედეგად, ადამიანზე ზემოქმედება არ შემოიფარგლება მხოლოდ მის მიმართ გამოყენებული სანქციის მოცულობით. სანქციისგან დამოუკიდებლად (მათ შორის იმ შემთხვევაში, როდესაც სანქცია საერთოდ არ გამოიყენება) პირის სამართალდამრღვევად ცნობას უკავშირდება მისი გაკიცხვა, რაც ასევე წარმოადგენს ზემოქმედების ფორმას. ამდენად, პირის მიმართ კონკრეტულ შემთხვევაში გამოყენებული სანქციის მოცულობა არ იძლევა სრულ სურათს მისი უფლებების შეზღუდვის სიმძიმის წარმოსაჩენად. მძიმე სამართალდარღვევის ჩადენაში ბრალეულად ცნობა წარმოადგენს პასუხისმგებლობის მძიმე ფორმას, მიუხედავად იმისა, რომ კონკრეტულ შემთხვევაში შესაძლოა გამოყენებული იქნეს მსუბუქი სანქცია. ამგვარად, პასუხისმგებლობის დამდგენ ნორმებთან მიმართებით პირის გასაჩივრების ინტერესს, უპირველესად, განსაზღვრავს არა პირის მიმართ კონკრეტულ შემთხვევაში გამოყენებული სანქციის მოცულობა, არამედ იმ სამართალდარღვევის სიმძიმე, რომლის ჩადენასაც ედავებიან მას. კერძოდ, თუ მაღალია მართლსაწინააღმდეგო ქმედების გაკიცხვის ხარისხი, პირს გააჩნია შესაბამისი გადაწყვეტილების გასაჩივრების მომეტებული სამართლებრივი ინტერესი.

30. „როდესაც სამართლიანი სასამართლოს უფლების შეზღუდვა უკავშირდება ამა თუ იმ სამართალდარღვევისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრების პროცედურებსა და მისი გასაჩივრების უფლებას, შეფასების სტანდარტები მკაცრია. პირს, რომელსაც სახელმწიფო სამართალდარღვევისთვის პასუხისმგებლობას აკისრებს, უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა, სრულად ისარგებლოს საქმის სამართლიანი განხილვის პროცედურული გარანტიებითა და გასაჩივრების უფლებით. ამასთანავე სხვადასხვა სიმძიმის პასუხისმგებლობის დაკისრების მიმართ შესაძლებელია არსებობდეს განსხვავებული პროცედურული გარანტიები“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 27 თებერვლის №2/2/558 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ილია ჭანტურაია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16).

31. მოსარჩელე მხარემ საქმის არსებითი განხილვისას მიუთითა, რომ სააპელაციო სასამართლოსადმი მიმართვის შესაძლებლობა უნდა არსებობდეს, თუ სანქცია არის მძიმე. მოსარჩელის აზრით, გარდა ადმინისტრაციული პატიმრობის გამოყენებისა, ქმედების სიმძიმის განმსაზღვრელია სანქციის სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტები. მოსარჩელე მხარე სადავო ნორმების არაკონსტიტუციურობას უკავშირებს მათ ბლანკეტურ ბუნებას, კერძოდ, ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის სახით დიდი ოდენობით ჯარიმის გამოყენება, ხანგრძლივი ვადით მართვის უფლების შეჩერება, მოსარჩელის განმარტებით, უნდა საჩივრდებოდეს სააპელაციო სასამართლოში. მოსარჩელე მიიჩნევს, რომ იგივე სახდელის მინიმალურ ოდენობებთან/ხანგრძლივობასთან დაკავშირებული დავა შესაძლოა დასრულდეს

პირველი ინსტანციის სასამართლოში. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ არც კონსტიტუციურ სარჩელში და არც საქმის არსებითი განხილვის სხდომაზე, მოსარჩელე მხარეს არ დაუსახელებია კონკრეტული ადმინისტრაციული სამართალდარღვევები, რომლებთან მიმართებითაც მოითხოვდა სადავო ნორმებით განსაზღვრული წესის კონსტიტუციურობის შემოწმებას.

32. სადავო ნორმები ადგენს გასაჩივრების ზოგად წესებს, რომლებიც უკავშირდება საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით განსაზღვრულ სამართალდარღვევათა დიდ ნაწილს. საკონსტიტუციო სასამართლო არ გამორიცხავს, რომ მათ შორის იყოს მძიმე სამართალდარღვევები და მათზე სააპელაციო სასამართლოში დავის შესაძლებლობის შეზღუდვა ეწინააღმდეგებოდეს საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველ პუნქტს. თუმცა ამ საკითხის გადაწყვეტა მხოლოდ ინდივიდუალურად, შესაბამის ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევასთან კავშირში არის შესაძლებელი.

33. შეუძლებელია, არსებული დავის ფარგლებში საკონსტიტუციო სასამართლომ შეაფასოს ყველა ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის სიმძიმე და თითოეულ მათგანთან დაკავშირებით გადაწყვიტოს სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების შეზღუდვის კონსტიტუციურობის საკითხი. აღნიშნულის მიუხედავად, საკონსტიტუციო სასამართლოს შეფასების მიღმა არ უნდა დარჩეს ისეთი შემთხვევები, როდესაც საჩივრის სახე თავისთავად მიუთითებს სამართალდარღვევის სიმძიმეზე. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს დადგენილი პრაქტიკა ერთმნიშვნელოვნად მიუთითებს, რომ ადამიანის ფიზიკური თავისუფლების ხელშეუხებლობის დაცვა განსაკუთრებულ კონსტიტუციურ სამართლებრივ გარანტიებს საჭიროებს. „ადამიანის თავისუფლება არ არის აბსოლუტური და მასში ჩარევა შესაძლებელია მკაცრი კონსტიტუციურსამართლებრივი მოთხოვნების გათვალისწინებით, რომელიც იცავს ნებისმიერ ადამიანს შესაძლო სახელისუფლებლო თვითნებობისაგან. კონსტიტუციურ-სამართლებრივი შემოწმების სიმკაცრის ხარისხს ზრდის ის გარემოებაც, რომ ფიზიკური თავისუფლების შეზღუდვა და, განსაკუთრებით კი, მისი ყველაზე ინტენსიური ფორმა – თავისუფლების აღკვეთა აფერხებს და ზოგჯერ სრულიადაც გამორიცხავს ადამიანის მიერ სხვა უფლებებისა და თავისუფლებების რეალიზაციას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 6 აპრილის N2/1/415 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-6).

34. თავისუფლების უფლების დაცვის კონსტიტუციური გარანტიები არ ამოიწურება მატერიალური საფუძვლებით. საქართველოს კონსტიტუცია მოითხოვს, რომ პირი აღჭურვილი იყოს სათანადო პროცესუალური გარანტიებით, რომელებიც მაქსიმალურად დააზღვევს ამ უფლებაში არამართლობიერად ჩარევის რისკებს. „ადამიანის თავისუფლება იმდენად წონადი ძირითადი უფლებაა, რომ მასში ჩარევა სახელმწიფო ხელისუფლების მხრიდან უნდა განიხილებოდეს როგორც ultima ratio“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 6 აპრილის N2/1/415 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-15). სწორედ ამიტომ, „საქართველოს კონსტიტუციამ სახელმწიფოს სამოქმედო არეალი მკაცრად შემოფარგლა, მისი ძალაუფლების

საპირწონედ კი ინდივიდი ისეთი პროცესუალური უფლებებით აღჭურა, რომლებიც სახელმწიფოს მიერ თავისუფლების უფლებას გაუმართლებელი ან/და გადაჭარბებული ჩარევისაგან დაიცავს“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 11 აპრილის №1/2/503,513 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები - ლევან იზორია და დავით-მიხეილ შუბლაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-4).

35. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სახდელის სახით თავისუფლების აღკვეთის გათვალისწინება, თავისთავად მიუთითებს სამართალდარღვევის სიმძიმეზე. ამდენად, სახდელის პროპორციულობის პრეზუმფციის პირობებში, ქმდება, რომლისთვისაც პასუხისმგებლობის სახით გათვალისწინებულია ადმინისტრაციული პატიმრობა, მძიმე სამართალდარღვევას წარმოადგენს. შესაბამისად, არსებობს სასამართლოს გადაწყვეტილებების გასაჩივრების მომეტებული ინტერესი იმ სამართალდარღვევათა საქმეებზე, რომელთათვისაც სახდელის სახით გათვალისწინებულია ადმინისტრაციული პატიმრობა.

36. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 32-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციული პატიმრობის შეფარდება ხდება სასამართლოს მიერ. შესაბამისად, პატიმრობის შეფარდების შესახებ სასამართლოს დადგენილება საჩივრდება სააპელაციო წესით და არ ექცევა საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის რეგულირების სფეროში. აღნიშნულის მიუხედავად, ამა თუ იმ სამართალდარღვევისათვის სახდელის სახით ადმინისტრაციული პატიმრობის განსაზღვრა, ამ საქმეებზე სასამართლოს ექსკლუზიურ განსჯადობას თავისთავად არ გულისხმობს. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 208¹ მუხლის თანახმად, „თუ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩადენისათვის სახდელის სახით გათვალისწინებულია ადმინისტრაციული პატიმრობა ან ადმინისტრაციული პატიმრობა სხვა სახის სახდელთან ერთად და ადმინისტრაციული სახდელის შეფარდების შესახებ დადგენილების გამომცემი მივა დასკვნამდე, რომ ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩამდენ პირს სახდელის სახით უნდა შეეფარდოს ადმინისტრაციული პატიმრობა ან ადმინისტრაციული პატიმრობა სხვა სახის სახდელთან ერთად, ადმინისტრაციული სახდელის შეფარდების შესახებ დადგენილების გამომცემი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის ჩამდენ პირს დაუყოვნებლივ წარუდგენს შესაბამის სასამართლოს, რომელიც განიხილავს საქმეს და გამოიტანს შესაბამის დადგენილებას“. აღნიშნულიდან გამომდინარე, იმ შემთხვევაში, როდესაც ადმინისტრაციული სამართალდარღვევა ადმინისტრაციულ პატიმრობას ითვალისწინებს სხვა სახდელთან ერთად და ამ სამართალდარღვევების განხილვა ადმინისტრაციული ორგანოს განსჯადობას მიეკუთვნება, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია, თავად გადაწყვეტოს სხვა სახეობის გამოყენების საკითხი. შესაბამისად, თუ ადმინისტრაციული ორგანო არ ჩათვლის მიზანშეწონილად ადმინისტრაციული პატიმრობის გამოყენებას, საქმე განსახილველად სასამართლოს არ ეგზავნება. მაგალითად, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 116-ე მუხლის მე-9 ნაწილით, 121-ე მუხლის მე-4 ნაწილით, 123-ე მუხლის მე-4 ნაწილით გათვალისწინებულ სამართალდარღვევებისათვის შინაგან საქმეთა ორგანოები უფლებამოსილნი არიან, სახდელის სახით, თავად შეუფარდონ ჯარიმა ან მართვის

უფლების შეჩერება (123-ე მუხლის მე-4 ნაწილით გათვალისწინებულ შემთხვევაში) ან ადმინისტრაციული პატიმრობის შეფარდების მიზნით, პირი წარადგინონ სასამართლოში. ასეთ შემთხვევაში შინაგან საქმეთა ორგანოს მიერ მიღებული დადგენილება საჩივრდება მხოლოდ პირველი ინსტანციის სასამართლოში და სადავო ნორმების საფუძველზე, გამოირიცხება მის კანონიერებაზე დავა ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოში.

37. აღნიშნულისგან გამომდინარე, აშკარაა, რომ სადავო ნორმების საფუძველზე, სააპელაციო სასამართლოში დავის შესაძლებლობა გამოირიცხება, მათ შორის ისეთი ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების საქმეებთან დაკავშირებით, რომლებზეც, სახდელის სახით, სხვა სანქციებთან ერთად, გათვალისწინებულია ადმინისტრაციული პატიმრობა. როგორც ზემოთ აღინიშნა, პირის ლეგიტიმური ინტერესი - გაასაჩივროს გადაწყვეტილება, დამოკიდებულია ქმედების სიმძიმეზე, რომლის ჩადენისთვისაც იქნა პირი სამართალდამრღვევად ცნობილი და არა იმაზე, კონკრეტულ შემთხვევაში რომელი სანქცია იქნება გამოყენებული მის მიმართ. სამართალდარღვევად მიჩნეული ქმედებისთვის ადმინისტრაციული სახდელის სახით პატიმრობის გათვალისწინება თავისთავად მიუთითებს სამართალდარღვევის მძიმე ბუნებაზე. შესაბამისად, ამგვარ შემთხვევაში პირს უნდა ჰქონდეს მისი სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობა, დამოუკიდებლად იმისა, რამდენად იქნა გამოყენებული მის მიმართ პასუხისმგებლობის ხსენებული ზომა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის პირველი წინადადების სიტყვები „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ და მე-2 წინადადების სიტყვები „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“, ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველ პუნქტს.

38. კონსტიტუციურ სარჩელში სადავოდ არის გამხდარი, აგრეთვე, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის სიტყვების „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ კონსტიტუციურობა. ხსენებული ნორმის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოში ვერ გასაჩივრდება „შინაგან საქმეთა ორგანოს (თანამდებობის პირის) დადგენილება ერთი ადმინისტრაციული სახდელის სხვა ადმინისტრაციული სახდელით შეცვლის შესახებ“. როგორც უკვე აღინიშნა, ორი ინსტანციის სასამართლოში გასაჩივრების უფლების შეზღუდვა გაუმართლებელია იმ შემთხვევაში, თუ პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება შეეხება მძიმე სამართალდარღვევისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრებას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა შეაფასოს, რამდენად შეიძლება, უფლების შეზღუდვის ინტენსივობის თვალსაზრისით, ერთი ადმინისტრაციული სახდელის სხვა ადმინისტრაციული სახდელით შეცვლის შესახებ შინაგან საქმეთა ორგანოს (თანამდებობის პირის) დადგენილება გაუტოლდეს პირისათვის მძიმე სამართალდარღვევის ჩადენაში პასუხისმგებლობის დაკისრებას.

39. უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ კანონმდებლობის თანახმად, ადმინისტრაციული პატიმრობის შეფარდებაზე უფლებამოსილი ორგანო არის მხოლოდ სასამართლო. შესაბამისად, შინაგან საქმეთა ორგანოების დადგენილების საფუძველზე სახდელის შეცვლას შედეგად ადმინისტრაციული პატიმრობის შეფარდება ვერ მოჰყვება.

ასევე, სახდელის შეცვლას მძიმე სამართალდარღვევასთან ვერ გაათანაბრებს ის ფაქტი, რომ ხსენებული წარმოება შეიძლება გათვალისწინებული იქნეს, მათ შორის ისეთი სამართალდარღვევის ფარგლებში, რომელიც სახდელად პატიმრობასაც ითვალისწინებს. როგორც უკვე აღინიშნა, მძიმე სამართალდარღვევაში სამართალდამრღვევად ცნობა ადამიანის უფლებებში ინტენსიურ ჩარევას წარმოადგენს, მათ შორის იმ შემთხვევაშიც, თუ შედარებით მსუბუქი სანქცია იქნა გამოყენებული. ამ დროს უფლებებში ჩარევის სიმძიმეს განაპირობებს გასაკიცხაობის ხარისხი, რომელიც მძიმე სამართალდარღვევის ჩადენაში სამართალდამრღვევად ცნობას ახლავს. სანქციის შეცვლის წარმოების ფარგლებში პირის სამართალდამრღვევად ცნობა არ ხდება, მის მიერ სამართალდარღვევის ჩადენის ფაქტი უკვე დადგენილია და ამ ფაქტთან დაკავშირებით სასამართლოსთვის მიმართვის უფლება რეალიზდება თავდაპირველი სანქციის შეფარდებისას. შესაბამისად, ის კონსტიტუციური სტანდარტი, რომელიც მძიმე სამართალდარღვევის ფარგლებში შედარებით მსუბუქი სანქციის გამოყენებისასაც მოითხოვს ორი ინსტანციის სასამართლოზე ხელმისაწვდომობას, არ არის რელევანტური სახდელის შეცვლის წარმოებასთან მიმართებით.

40. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სახდელის შეცვლის წარმოებას თან არ სდევს არც მაღალი ხარისხის გასაკიცხაობა და არც თავად მოსალოდნელი სანქციის სიმძიმე მიუთითებს, თავისთავად, უფლების ინტენსიურ შეზღუდვაზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სახდელის შეცვლის წარმოებასთან დაკავშირებით არ იკვეთება პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების მომეტებული ინტერესი და, შესაბამისად, ამ თვალსაზრისით, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის სიტყვები „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველ პუნქტს.

41. მოსარჩელე ასევე სადავოდ ხდის საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტის სიტყვების „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ კონსტიტუციურობას. ხსენებული ნორმა გამორიცხავს საურავის დარიცხვის შესახებ შინაგან საქმეთა ორგანოს (თანამდებობის პირის) დადგენილების კანონიერებასთან დაკავშირებით მიღებული პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობას. ამდენად, მოცემულ შემთხვევაშიც უნდა შეფასდეს, ხსენებული დადგენილება რამდენად შეიძლება, უფლებათა შეზღუდვის ინტენსივობის თვალსაზრისით, გაუტოლდეს პირისათვის მძიმე სამართალდარღვევის ჩადენაში პასუხისმგებლობის დაკისრებას.

42. საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის შესაბამისად, პირს საურავი ერიცხება, თუ ის კანონით განსაზღვრულ ვადაში არ აღასრულებს ჩადენილი სამართალდარღვევისთვის დაკისრებულ სახდელს. მაგალითად, არ გადაიხდის დაკისრებულ ჯარიმას. ამდენად, საურავი წარმოადგენს პასუხისმგებლობის ზომას დაკისრებული ჯარიმის დადგენილ ვადაში გადაუხდელობისათვის. მიუხედავად ამისა, საურავი ყოველთვის მიმართულია სამართალდამრღვევისათვის ფინანსური ვალდებულების დაწესებისკენ და, თავისი არსით, ყოველთვის ფინანსურ ტვირთს წარმოადგენს. საურავის დაკისრების წარმოებას

შეუძლებელია, შედეგად მოჰყვეს ადმინისტრაციული პატიმრობის გამოყენება. ქონებრივი სანქციის არსებობა თავისთავად არ მიუთითებს სამართალდარღვევის სიმძიმეზე. ამდენად, საურავის დარიცხვის გამო სააპელაციო სასამართლოსადმი მიმართვის შეზღუდვის (საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტის სადავო სიტყვების) კონსტიტუციურობა შეიძლება შეფასდეს მხოლოდ კონკრეტულ სამართალდარღვევებთან კავშირში, ხოლო ამგვარი სამართალდარღვევები სასარჩელო მოთხოვნის ფარგლებში იდენტიფიცირებული არ ყოფილა.

43. როგორც უკვე აღინიშნა, საკონსტიტუციო სასამართლო არ გამოიციხავს, რომ ადმინისტრაციული პატიმრობის მსგავსად, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსით გათვალისწინებული სხვა სანქციაც აღწევდეს უფლების შეზღუდვის ინტენსივობის იმ ხარისხს, რომელიც საკმარისია შემადგენლობის მძიმე სამართალდარღვევად მიჩნევისათვის. შესაბამისად, ორი ინსტანციის სასამართლოში დავის აუცილებლობა შესაძლოა იმ სამართალდარღვევებთან მიმართებითაც არსებობდეს, რომელიც სახდელის სახით თავისუფლების აღკვეთას არ ითვალისწინებს. თუმცა აღნიშნული ალბათობის მიუხედავად, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 24-ე მუხლში ჩამოთვლილი სხვა სახდელები, თავისი ბუნებიდან გამომდინარე, თავისთავად არ მიუთითებენ უფლების ინტენსიურ შეზღუდვაზე სააპელაციო სასამართლოსათვის მიმართვის უფლების მიზნებისათვის. ამ პირობებში, სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების შესაძლებლობის შეზღუდვის კონსტიტუციურობაზე მსჯელობა შესაძლებელია მხოლოდ კონკრეტული სამართალდარღვევის შინაარსის შეფასებისას. შესაბამისად, სასამართლო ისეთ სამართალდარღვევებთან მიმართებით, რომელიც სახდელის სახით თავისუფლების აღკვეთას არ ითვალისწინებს, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლების შეზღუდვის კონსტიტუციურობაზე იმსჯელებს მოსარჩელის მიერ კონკრეტულ სამართალდარღვევასთან დაკავშირებით არგუმენტაციის წარმოდგენის შემთხვევაში. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ხსენებული თვალსაზრისით, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „დ“ ქვეპუნქტის სიტყვები არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტის მოთხოვნებს.

სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრება არაერთგვაროვანი პრაქტიკის არსებობისას

44. როგორც ზემოთ აღინიშნა, სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის დამკვიდრება. საქართველოს პარლამენტი იღებს კანონს და, შესაბამისად, წყვეტს ამა თუ იმ ქმედების სამართალდარღვევად მიჩნევის საკითხს. თუმცა კანონს პრაქტიკაში იყენებს და მის შინაარსს განმარტავს სასამართლო. საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „საერთო სასამართლოები, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, იღებენ საბოლოო გადაწყვეტილებას კანონის ნორმატიულ შინაარსთან, მის პრაქტიკულ გამოყენებასთან და, შესაბამისად, მის აღსრულებასთან დაკავშირებით. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საერთო

სასამართლოების მიერ გაკეთებულ განმარტებას აქვს დიდი მნიშვნელობა კანონის რეალური შინაარსის განსაზღვრისას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 4 მარტის №1/2/552 გადაწყვეტილება საქმეზე „სს „ლიბერთი ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16). ამდენად, უდიდესია სასამართლოს ერთგვაროვანი პრაქტიკის მნიშვნელობა კანონის ნორმების შინაარსის სრულყოფილი გააზრებისა და სათანადო აღსრულებისათვის.

45. სამართლის შეფარდების პროცესში არსებობს სხვადასხვა მოსამართლის მიერ კანონის მოთხოვნის განსხვავებულად განმარტების შესაძლებლობა. შესაბამისად, ერთი და იმავე ინსტანციის სასამართლოს მიერ ამა თუ იმ ნორმის შინაარსთან დაკავშირებით გაკეთებული სამართლებრივი განმარტებები შეიძლება მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდეს ერთმანეთისგან. ამ შემთხვევაში ბუნდოვანი ხდება ნორმატიული აქტის შინაარსი, სხვაგვარად, პირისთვის გაუგებარია, რას მოითხოვს მისგან კანონი. ყოველივე ეს საფრთხეს უქმნის სამართლებრივი უსაფრთხოების მოთხოვნებს. „ცხადია, რომ კანონის განმარტების ერთგვაროვანი პრაქტიკის უზრუნველყოფა, პირველ რიგში, კანონის ბუნდოვანების და მისი არაერთგვაროვანი გამოყენების პრევენციისთვის არის გამიზნული, რაც, საბოლოო ჯამში, ადამიანის უფლებების ეფექტურად დაცვას ემსახურება“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 21 ივლისის №2/1/598 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ნუგზარ კანდელაკი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-14). იმავდროულად, საკონსტიტუციო სასამართლოს არაერთხელ აღუნიშნავს, რომ სამართლებრივი უსაფრთხოების მოთხოვნები განსაკუთრებით მკაცრია პასუხისმგებლების დამდგენ ნორმებთან მიმართებით. გარკვეული ქმედების ამკრძალავი და მისი ჩადენისთვის პასუხისმგებლობის დამდგენი ნორმები საკმარისი სიცხადით უნდა იყოს ფორმულირებული. „პასუხისმგებლობის დაკისრების კონტექსტში, კონსტიტუციის მოთხოვნაა, არსებობდეს კონკრეტული, მკაფიოდ განსაზღვრული საკანონმდებლო ნორმა, რომლის საფუძველზეც, შესაძლოა, მოხდეს პირისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრება“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 21 ივლისის №2/1/598 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ნუგზარ კანდელაკი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-33).

46. პირის ქმედებების მართლზომიერება დამოკიდებული უნდა იყოს კანონზე და კანონის მოთხოვნები არ უნდა იცვლებოდეს საქმის განმხილველი სასამართლოს შემადგენლობის მიხედვით. ინდივიდუალური მოსამართლის დამოუკიდებლობა და შინაგანი რწმენით მოქმედება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სამართლის განვითარებაში, თუმცა აღნიშნულის რეალიზება არ უნდა ხდებოდეს სამართლებრივი უსაფრთხოების მოთხოვნათა ხარჯზე. კანონის ინტერპრეტაციის თავისუფლება, მტკიცებულებათა შინაგანი რწმენით შეფასება მოსამართლის პიროვნული დამოუკიდებლობის აუცილებელი ელემენტია და სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია დამოუკიდებელი მართლმსაჯულების ჩამოყალიბებისთვის. მიუხედავად ამისა, პირმა საკმარისი სიცხადით უნდა იცოდეს, რას მოითხოვს მისგან კანონი, განსაკუთრებით, თუ იგი ქმედების თავისუფლების შემზღუდავ და პასუხისმგებლობის დამდგენ ნორმებს შეეხება. ბუნებრივია, ვერ იარსებებს მოლოდინი, რომ ერთგვაროვანი პრაქტიკა არასდროს

შეიცვლება, თუმცა საპროცესო კანონმდებლობა არ უნდა აფერხებდეს პრობლემურ სამართლებრივ საკითხებთან დაკავშირებით ერთგვაროვანი პრაქტიკის დამკვიდრებას.

47. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის მიერ გაკეთებული განმარტებებისგან განსხვავებით, საქართველოს კანონმდებლობა არ შეიცავს ნორმებს, რომლებიც სააპელაციო სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების პრეცედენტულ ბუნებას ფორმალურად აღიარებდა. მიუხედავად ამისა, ეს თავისთავად გამომდინარეობს სააპელაციო სასამართლოს უფლებამოსილებიდან, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონთან შეუთავსებლობის გამო გააუქმოს პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება. „კანონის განსაზღვრულობის უზრუნველყოფაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სასამართლო ხელისუფლება, ვინაიდან სწორედ ამ უკანასკნელის ფუნქციაა ნორმათა განმარტება და შეფარდება ამა თუ იმ სამართლებრივი ურთიერთობებისთვის, ასევე კანონის გამოყენების სწორი და ერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბება, რამაც, საბოლოო ჯამში, კანონის ბუნდოვანების თავიდან აცილება უნდა უზრუნველყოს“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 21 ივლისის №2/1/598 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ნუგზარ კანდელაკი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-31).

48. „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 27-ე მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, „რაიონული (საქალაქო) სასამართლო იქმნება და მისი სამოქმედო ტერიტორია განისაზღვრება საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებით“. საქართველოს ტერიტორიაზე არსებობს 26 რაიონული (საქალაქო) სასამართლო. აღსანიშნავია, რომ საგამონაკლისო შემთხვევების მიღმა, რაიონულ (საქალაქო) სასამართლოში მოსამართლე საქმეს განიხილავს ერთპიროვნულად და თითოეულ მოსამართლეს აქვს ამა თუ იმ კანონის ნორმის განსხვავებულად განმარტების შესაძლებლობა.

49. პირველი ინსტანციის სასამართლოების რაოდენობის გათვალისწინებით, არსებობს გამოსაყენებელი კანონის ნორმების შინაარსის არსებითად განსხვავებულად განმარტებისა და არაერთგვაროვანი პრაქტიკის ჩამოყალიბების რეალური ალბათობა. როგორც უკვე აღინიშნა, ასეთ პირობებში სააპელაციო წესით გასაჩივრება არა მხოლოდ კონკრეტული პირის უფლების დაცვას, არამედ ასევე სამართლებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფას ემსახურება. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მსგავს შემთხვევებში პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სააპელაციო წესით გასაჩივრების მომეტებული ინტერესი არსებობს.

50. ამავე დროს, აღსანიშნავია, რომ ერთგვაროვანი სასამართლოს პრაქტიკის ჩამოყალიბების მიზნით, გასაჩივრების უფლების უზრუნველყოფა მოითხოვს ქვედა ინსტანციის სასამართლოების მიერ მიღებული სასამართლოს გადაწყვეტილების შემოწმებას მხოლოდ სამართლის ნორმების გამოყენების სისწორის თვალსაზრისით. ხსენებულ ფორმატში არ არის აუცილებელი, სააპელაციო სასამართლომ ასევე გადაამოწმოს პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დადგენილი ფაქტების სისწორე. შესაბამისად, მხოლოდ სამართლებრივი გადახედვა სააპელაციო სასამართლოს გადატვირთვას შედარებით ნაკლებად გამოიწვევს.

51. ამავე დროს, აპელაციის დაუშვებლობა იმ პირობებში, როდესაც ერთი ინსტანციის სასამართლოები ნორმებს განსხვავებულად განმარტავენ, სააპელაციო

მექანიზმის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ფუნქციაზე უარის თქმას უთანაბრდება. ამ პირობებში, ფაქტობრივად, სახეზეა კანონის განმარტებისა და გამოყენების კრიზისული სიტუაცია, რომლის გამოსწორების ყველაზე ეფექტური გზა არის აპელაცია. სასამართლოს გადატვირთულობისაგან დაცვის არგუმენტი ვერ გაამართლებს გასაჩივრების შეზღუდვას იმ პირობებში, როდესაც ეს ყველაზე მეტად არის საჭირო. ზოგადად, სასამართლოს გადატვირთვისგან დაცვის მთავარი მიზანია მისი ფუნდამენტური ფუნქციის ეფექტურად შესრულების უზრუნველყოფა და არა პირიქით, ამ ფუნქციებზე უარის თქმა.

52. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“, „გ“ და „დ“ ქვეპუნქტების სადავო სიტყვები იმ ნაწილში, რომელიც პირს ართმევს შესაძლებლობას, სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივროს სამართალდარღვევასთან დაკავშირებით მიღებული გადაწყვეტილება, როდესაც პირველი ინსტანციის სასამართლოთა განმარტებები ამა თუ იმ კანონის ნორმის შინაარსთან დაკავშირებით მნიშვნელოვნად განსხვავდებიან ერთმანეთისგან, არღვევს გონივრულ ბალანსს შეზღუდულ და დაცულ ინტერესებს შორის. ამ პირობებში უფლების შეზღუდვით შელახული ინტერესები მნიშვნელოვნად აღემატება უფლების შეზღუდვის შედეგად დაცულ სიკეთეს, რაც სადავო ნორმის არაკონსტიტუციურობას განაპირობებს.

სადავო ნორმების ძალადაკარგულად გამოცხადების გადავადება

53. როგორც ზემოთ აღინიშნა, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სააპელაციო სასამართლოში გასაჩივრების აკრძალვა, თავისთავად არაკონსტიტუციურ რეგულირებას არ წარმოედგენს. გასაჩივრებული ნორმების არაკონსტიტუციურობას განაპირობებს, რიგ შემთხვევებში, გასაჩივრების მომეტებული ინტერესის არსებობის უგულებელყოფა. სახელდობრ, საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“, „გ“ და „დ“ ქვეპუნქტების სადავო სიტყვები არაკონსტიტუციურად იქნა ცნობილი, ვინაიდან ისინი ზღუდავენ გასაჩივრების შესაძლებლობას ერთგვაროვანი პრაქტიკის დამკვიდრების საჭიროებისას, ხოლო „ა“ ქვეპუნქტის სიტყვების არაკონსტიტუციურობა დამატებით განაპირობა სააპელაციო სასამართლოსადმი მიმართვის დაუშვებლობამ მძიმე სამართალდარღვევის არსებობისას.

54. არაკონსტიტუციური შემთხვევების გარდა, სადავო ნორმა აწესრიგებს მრავალ ისეთ ურთიერთობას, რომლებთან მიმართებით პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების გასაჩივრების შეზღუდვის კონსტიტუციურობა სასამართლოს არ შეუფასებია. ამავე დროს, სადავო ნორმები ემსახურება სასამართლოს გადატვირთვისგან დაცვის უმნიშვნელოვანეს ლეგიტიმურ მიზანს. სადავო ნორმების დაუყოვნებლივ ძალადაკარგულად გამოცხადება გამოიწვევს ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის გასაჩივრების წესის მყისიერ ცვლილებას. კერძოდ, სრულად გაუქმდება სააპელაციო სასამართლოსთვის მიმართვის შეზღუდვა, რამაც შესაძლოა, მნიშვნელოვნად გადატვირთოს სააპელაციო სასამართლოები და საფრთხე შეექმნას დასახელებულ ლეგიტიმურ ინტერესებს. აღნიშნული რისკის თავიდან აცილება საჭიროებს საკანონმდებლო ცვლილებებს. ამდენად, საკონსტიტუციო სასამართლო

მიიჩნევს, რომ სადავო ნორმების ძალადაკარგულად ცნობა უნდა გადავადდეს 2019 წლის 31 მარტამდე, რათა საქართველოს პარლამენტს მიეცეს შესაძლებლობა, საკითხი მოაწესრიგოს საქართველოს კონსტიტუციის მოთხოვნათა შესაბამისად.

III სარეზოლუციო ნაწილი

საქართველოს კონსტიტუციის 89-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ვ“ ქვეპუნქტის და მე-2 პუნქტის, „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-19 მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტის, 21-ე მუხლის მე-2 პუნქტის, 25-ე მუხლის პირველი, მე-2, მე-3 და მე-6 პუნქტების, 27-ე მუხლის მე-5 პუნქტის, 39-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის, 43-ე მუხლის პირველი, მე-2, მე-4, მე-7, მე-8, მე-11 და მე-13 პუნქტების, 45-ე მუხლის, „საკონსტიტუციო სამართალწარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-7 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტების, 24-ე მუხლის მე-4 პუნქტის, 30-ე, 31-ე, 32-ე და 33-ე მუხლების საფუძველზე,

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო ა დ გ ე ნ ს:

1. კონსტიტუციური სარჩელი №779 („საქართველოს მოქალაქე დავით მალანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“) დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ და საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 272-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის პირველი წინადადების სიტყვები „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ და მე-2 წინადადების სიტყვები „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“; ამავე ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის სიტყვები „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ და „დ“ ქვეპუნქტის სიტყვები „რომლის გადაწყვეტილება საბოლოოა“ არაკონსტიტუციურად იქნეს ცნობილი საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველ პუნქტთან მიმართებით.

2. კონსტიტუციური სარჩელი №779 („საქართველოს მოქალაქე დავით მალანია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“) არ დაკმაყოფილდეს სასარჩელო მოთხოვნის იმ ნაწილში, რომელიც შეეხება საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 271-ე მუხლის მე-2 ნაწილის სიტყვების „გარდა ამ კოდექსის 272-ე მუხლით გათვალისწინებული შემთხვევებისა“ არაკონსტიტუციურად ცნობას საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის პირველ პუნქტთან მიმართებით.

3. არაკონსტიტუციურად ცნობილი ნორმები ძალადაკარგულად იქნეს ცნობილი 2019 წლის 31 მარტიდან.

4. გადაწყვეტილება ძალაშია საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ვებგვერდზე გამოქვეყნების მომენტიდან.

5. გადაწყვეტილება საბოლოოა და გასაჩივრებას ან გადასინჯვას არ ექვემდებარება.

6. გადაწყვეტილების ასლი გაეგზავნოს მხარეებს, საქართველოს პრეზიდენტს, საქართველოს უზენაეს სასამართლოს და საქართველოს მთავრობას.

7. გადაწყვეტილება დაუყოვნებლივ გამოქვეყნდეს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ვებგვერდზე და გაეგზავნოს „საქართველოს საკანონმდებლო მაცნეს“.

კოლეგიის წევრები:

თეიმურაზ ტულუში

ირინე იმერლიშვილი

მანანა კობახიძე

თამაზ ცაბუტაშვილი

ასლი დედანთან სწორია

საქართველოს საკონსტიტუციო
სასამართლოს მდივანი

მანანა კობახიძე

სასამართლოს წევრი
ხელმძღვანელობა

